

АЛЕКСАНДРА Н. СОВРЛИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ПЛАУТОВА АУЛУЛАРИЈА, ДРЖИЋЕВ СКУП, МОЛИЈЕРОВ И СТЕРИЈИН ТВРДИЦА – комјарашивни кључ четири комедије

САЖЕТАК. У овом раду намера нам је да у компаративном кључу сагледамо три велике комедије: *Скуп* Марина Држића из XVI века, *Тврдицу* Жана Батиста Поклена Молијера из XVII века и *Тврдицу* Јована Стерије Поповића из XIX века. Међутим, свесни смо чињенице да проучавање ова три дела не би било комплетно без увида у њихов заједнички предложак, а то је комедија *Аулуларија* Тита Макција Плаута, настала у II веку п. н. е, која је, како знамо, била праузор за стварање поменутих дела. Стога ћемо настојати да прво представимо Плаутову комедију, као и контекст у коме она настаје, које новине доноси у светској књижевности, које узор следи сам Плаут, шта преузима од грчке традиције и шта уноси ново. Затим ћемо тај поступак применити и на три поменута комедиографска остварења Марина Држића, Молијера и Јована Стерије Поповића. Притом ћемо нарочиту пажњу обратити на оне одлике које ове писце издвајају прво у њиховој књижевној средини, а затим и у међусобном поређењу.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Плаут; *Аулуларија*; Марин Држић; *Скуп*; Молијер; Јован Стерија Поповић; *Тврдица*.

---

¹ aleksandra.sovrlic@pr.ac.rs

Рад је примљен 24. октобра 2019, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 6. јула 2020.

УВОД

Добро је позната чињеница да су и Плаут, и Држић, и Молијер, и Стерија, свако у своме времену, били носиоци иновација на плану комедије, да су својим богатим и признатим књижевним стваралаштвом дали немерљив допринос светској комедиографији уопште. Плаут, као зачетник сасвим новог типа комедија, захваљујући контакту са грчком комедијом која је у то време већ била замрла и постојала је тенденција да јој се изгуби сваки траг, преузима све оно преживљено што је могло да се искористи и у ново време. Он узима готове радње, ликове, карактере, хумор, па чак не улаже напор да промени античку сценографију (радња његове *Аулуларије* не одиграва се у Риму нити у било ком италијанском граду, већ у Атини). Оно што Плаут мајсторски ствара и што постаје узор у каснијим вековима јесте спој те грчке комедије и народне фарсе, за коју можемо рећи да је баштина свих народних традиција света. Марин Држић је сву своју богату комедиографску делатност засновао искључиво на народном хумору, одличном познавању духа и менталитета дубровачког човека и његових суседа. То ће касније учинити и Молијер, сакупљајући хуморне елементе из народа док је са својом трупом путовао по унутрашњости Француске, а без чега не би било живота у каснијој његовој ученој комедији. Најзад, на мети Стеријине критике нашло се тадашње друштво, које је тежило имитирању западноевропског начина живота, стила и манира, што оличава особине попут помодарства, уображености, малограђанства, прециозности у богатим, али необразованим породицама Вршца.

ПЛАУТОВА АУЛУЛАРИЈА

Тит Макције Плаут први је римски писац који се посветио само једном књижевном роду – комедији. Његове комедије нису оригинална дела, већ прераде са грчког, али је Плаут био много бољи комедиограф од својих грчких претходника и од својих римских савременика.

Плаут негде прерађује читаве сцене, самостално спаја мотиве, уноси нове детаље у преузете радње, и гомила комичне ефекте. У већини дела није много водио рачуна о композиционом складу, често губи из вида целину науштрб комичног ефекта. Неретко се директно обраћа својој публици, мало брине о очувању сценске илузије. Највећа заслуга Плаутова је што уводи мноштво певаних

делова. Оне имају разноврсне метричке одлике и много доприносе полиметрији, метричком богатству које одваја Плаутову комедију од метрички прилично монотоне грчке (Будимир и Флашар, 1991).

Плаутова комедија *Аулуларија* најбољи је пример за комедију карактера. Тврдица је један од најизграђенијих типова, он заузима значајно место у Теофрастовим *Карактиерима* (Чајкановић, 1923, стр. IV). Претпоставка је да је настао по узору на Менандрову изгубљену комедију *Крчаї* или *Блаїо*. Мотив тврдице овде је удружен са мотивом љубави.

У овом делу постоји релативно мали број мотива и улога, што је последица оне тематске једноличности нове античке комедије. Одатле код Плаута наилазимо на робове и паразите као главне носиоце радње, и то нарочито на тип лукавог слуге који младој господи помаже у љубавним интригама, расипању новца, обмањивању родитеља. Отуда и приче о несрећним девојкама, одатле опрезни и шкрти отац, лукави и грамзиви слуга, препознавања сваке врсте и срећни крај.

ДРЖИЋЕВ СКУП

Марин Држић једна је од најкомплетнијих ренесансних личности целог јужнословенског простора (Савковић, 1952, стр. 17). Највиши домет постигао је комедијама које су „резултат пуне стваралачке зрелости писца, који је у њима идејно и умјетнички најдубље сажео искуство свијета какво је носио у своме спознајама богатоге бићу, увијек и хуман и непомирљив“ (Џале, 1971, стр. 6).

Држићева изузетна даровитост исказана је у језичком слоју кроз мајсторску употребу различитих језичких идиома, како дубровачког говора тако и страних језика које је уносио у своје текстове. На неки начин, он се овим средством служио у карактерисању и нијансирању својих ликова. Први је који велику пажњу поклања народном говору и управо у њему налази велико богатство израза, а тиме у своје дело уноси свежину. Гордана Покрајац примећује да „у случају *Скуїа* Држић неће експлицитно да каже да је у питању Дубровник, него некакав фиктивни Њарњас-град“ (Покрајац, 2013, стр. 147). Његови јунаци су Дубровчани, али и људи са острва, из залеђа, из суседног приморја, а сви се они међусобно разликују говором и изражавањем. Стога с правом Про-

лог у *Скују* каже како Држићеви ликови „пара да се на Плаци разговарају“ (Држић, 1964, стр. 85).

Свог *Скуја*, иако идејно преузетог од Плаута, Држић је потпуно прилагодио дубровачким приликама. Франо Чале сматра да је управо због прераде Плаутовог дела Држићев *Скуј* стекао велику популарност (1971, стр. 85). Ова комедија има највише дубровачког, иако је прерада. Променио је имена, као и многи пре њега, али је једино он дао делу име по главном јунаку, тј. јунаку према његовој страсти. Увео је нове ликове да би дочарао ренесансну атмосферу.

Из овог Држићевог дела сазнајемо много тога о градском животу, забранама, брачним односима, материјалној подлози бракова, понашању младих, њиховом облачењу и кићењу, псовкама и мачевању, стању у просвети, о положају свештенства, храни и многим другим интимним појединостима из свакодневног живота.

Сам лик Скупа је до савршенства психолошки изнијансиран. Он није само тип, он је лик, који је потпуно свестан казне која га је стигла. Скуп сам говори о својој муци и Држић је перфектно описао страх човека који је тврдица. Пошто је постао господар злата – он постаје и његов роб. Писац износи дубоку поруку кроз хумор, док су морал и читава радња утемељени на свемоћној власти новца.

Пролог у *Скују* нарочито је занимљив јер у њему Држић говори о рецепцији својих дела, тадашњем позоришном укусу публике, наводи извор, тј. предлогач за ово дело и објашњава улогу позоришта у друштву (Leksikon Marina Držića, 2009, стр. 725).

Држић преузима Плаутову фабулу и ликове из *Аулуларије*. Међутим, тврдичина ћерка код Држића није трудна. Разлог је тај што би то било нереално у Држићево време. Тада девојке нису нигде излазиле пре брака, па је трудноћа незамислива. Најбоље у *Скују* је где се Држић одвојио од Плаута. „Све то вањској композиционој чврстини плаутовске комедије додаје и унутрашњу идејну и стилску јединственост“ (Čale, 1971, стр. 87).

МОЛИЈЕРОВ ТВРДИЦА

Жан Батист Поклен Молијер сматра се једним од највећих мајстора комедије свих времена. У много чему се ослањао на Аристофана, Плаута и Теренција, као и на италијанске, шпанске и француске комедиографе пре њега, па ипак, он у суштини нема

претечу, бар не у европској књижевности после антике. Преузима фабуле, предмете, ликове, карактере, стихове и реченице од Плаута, Теренција, народне комике и других узора, али код њега је све то преображено, улепшано и оживљено на сасвим нов начин. Он је позајмице толико поправио и чинио својим, да је чак надмашио оне писце од којих је позајмљивао. Његово дело личи на живот. Молијеров језик је говорни, а не књишки, обogaћен метафорама и архаизмима, сочан и живописан. Говор сваког лика он је прилагодио његовом сталежу, његовом карактеру и приликама у којима се налази; то је природан, присан, свакидашњи народни језик, богат изразитим речима и живописним сликама (Милачић, 1973, стр. 220). Споредни су ликови тако осветљени да нам се заувек утисну у памћење. Његово позориште је пре свега скуп дубоко истинитих слика човека и људских нарави; он слика живе људе којима владају погубне страсти и који у себи носе смешне особине, јер су жртве својих погрешних уверења. Здрав разум и природност су оружја која је Молијер супротставио својим наказним ликовима – незналицама, лицемерима, шкртицама (Fergešić, 1978).

За комедију *Тврдица* Молијер се послужио неколиким позајмицама: из Плаутове *Аулуларије* узео је неколико елемената – лик слуге који је покрао новац сакривен у врту, потом стални тврдичин страх да не остане без блага, затим прегледање слугиних руку. Такође, узимао је мотиве и од других писаца и драматичара: Раблеа, Монтења, Бокача и Сервантеса. Све ове позајмице не умањују вредност Молијеровог дела, које је он обогатио својим личним запажањима и цртама савремених нарави.

„По својој фабули *Тврдица* је везан са Плаутовом комедијом *Ћуј* (*Aulularia*). Као и у *Амфијриону*, Молијер је у *Тврдици* успешно издржао такмичење са својим великим претходником, превазилазећи га изразитошћу и сочношћу у писању комедија. Главна разлика између Молијерове и Плаутове комедије је у томе је што је јунак ове последње, Еуклион, сиромах који је случајно постао поседник ћупа са златом, док је Харпагон уистину парајлија, капиталиста који се обогатио трговином и зеленашким пословима. Ако је Плаутов јунак био изузетак за своју епоху, Молијеров јунак, напротив, дубоко је типичан за своје доба“, бележи критичар Мокуљски (1947, стр. 77).

СТЕРИЈИН ТВРДИЦА

Не тако популаран у своме времену, Јован Стерија Поповић није био толико цењен по својим најбољим делима, те је пред крај свог живота пао у једну врсту летаргије. Требало је да прође доста времена да буде афирмисан као стваралац модерне комедије (Зорић, 1970, стр. 5). То доказује и Стеријин читав комедиографски опус, на челу са једном од најбољих, ако не и најбољом комедијом – *Тврдица*.

„Са *Кир Јањом* (1837), Стерија је отишао много даље“ (Поповић, 2000, стр. 360). *Тврдица* је типичан пример комедије карактера или психолошке комедије где се исмевају негативне карактеристике људи. Она има за циљ да забави, али и да поучи. Иако је мотив тврдичлука Стерија преузео од чувеног Молијера, он је у великој мери успео да остане оригиналан. Уосталом, многа оригинална дела светске књижевности написана су на основу позајмљених елемената.

„Карактер свога тврдице Стерија је замислио и извео другачије од Молијера, и са мањим тежњама него овај“ (Поповић, 2000, стр. 360). Харпагон је сав у власти новца, фатално је оптерећен тежњом за стицањем, прави зеленаш и глобација. Кир Јања је, са друге стране, тај кога варају, поткрадају, глобе. Потпуно је наиван, лаковеран, неспретан, плашљив, али у култу новца, у тој својој страсти тврдичења морално се деформише и постаје болесно чудовиште и разорен дух.

ПЛАУТ–ДРЖИЋ–МОЛИЈЕР–СТЕРИЈА

ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ У СВЕ ЧЕТИРИ КОМЕДИЈЕ

Први књижевни критичар који је довео у везу Држићево драмско стваралаштво и Молијерово класично позориште јесте Томо Маретић у расправи „Молијеров *L'Avare* и његови претходници“ (1898), успоређујући у њима заједнички плаутовски мотив старца шкртице. Павле Поповић 1904. године у чланку „Марин Држић и Молијер“ налази исте мотиве у Бокачовом *Декамерону* (Leksikon Marina Držića, 2009, стр. 512).

У студији под називом „*Декамерон* као извориште Држићу и Молијеру“ Гордана Покрајац ће на основу упоредне анализе комедија *Манге* Марина Држића и Молијерове комедије *Жорж Дан-*

ген, које су стваране на истоветном предлошку – на неколико новела из Бокачовог *Декамерона*, доћи до следећег закључка:

„Дубровачка и француска драмска обрада Бокачовог новелистичког извора указује на задржавање основних мотива италијанског предлошка, који су код Молијера у нешто већој мери пратили основни ток радње, док се код Држића у комплекснијем и обимнијем развијању основне радње мења њен ток увођењем великог броја личности и многобројних епизода, које и поред своје разноликости не ремете главни догађај на релацији главних актера – Трипчета и Манде. Богатство локалних типова који у которској средини задржавају специфичности властитог менталитета и особеног наречја, доприноси животворности драме која одражава стварни живот оновремених приморских градова, кореспондирајући са дубровачким реалијама, и пружајући посредством њих свевремену слику људских слабости, рефлектујући тако духовну физиономију модерног човека изнедреног на искуству ренесансног света“ (Покрајац, 2011, стр. 67).

Овај би се закључак могао применити на однос трију комедија о којима је реч у овом нашем раду. Држић је онај аутор за кога можемо рећи да даје лични печат у обради мотива шкртице.

Бавећи се компаративистичким изучавањем Стерије и европске комедиографије, Тања Поповић ће закључити: „Плаутов Еуклион из *Ћуја*, Држићев Скуп из истоимене комедије, Молијеров Харпагон (*Тврдица*) и Кир Јања толико личе једни на друге, без обзира на различита времена, обичаје и догађаје који их у датим комадима окружују“ (2007, стр. 61).

Такође, при изучавању паралела између ова четири аутора, Живко Поповић долази до закључка да је „битан заједнички елемент који везује четири комедије заједничка прича на којој се све заснивају. Та прича названа је 'праприча комедија о тврдици'“ (2005, стр. 43). Он даље пореди начин на који је Стерија обрадио прапричу о тврдици са начинима на које су то урадили Плаут, Молијер и Држић. „Идеје и сазнања која проистичу из тих поређења бацају ново светло на сваку од четири комедије – захваљујући оваквом поређењу сагледавамо у њима оне особине које не можемо открити када их не посматрамо компаративно“ (2005, стр. 55).

На основу свега претходно изреченог, као и на основу детаљног компаративног проучавања сва четири драмска дела славних комедиографа, долазимо до закључка да све оне у основи имају неколико заједничких црта:

- *Постојање двеју основних ниши радње и њихова временска паралелност (двострука просида тврдичине ћерке и крађа његовог блага).* У радњу се у све четири комедије уводи причом о благу и стављањем тврдице у први план. Непосредно након представљања његовог лика, и његове главне преокупације, у драмску се радњу уводи и друга прича, а то је прича о тврдичиној ћерки, која воли једног младића, а њу проси старац, тврдичин пријатељ. Током целе комедије ове две радње теку паралелно, да би се тек на крају преплеле и саставиле у један ток. Код Молијера радња се додатно усложњава увођењем и трећег тока, а то је постојање тврдичиног сина који води свој засебан живот и уз кога се такође развија љубавна прича, додатно закомпликована тиме што се он и његов отац боре за наклоност исте девојке.
- *Тврдица је ниша која повезује обе радње.* Поменуте паралелне радње повезује лик тврдице јер је он тај који има благо, а истовремено жели да уда ћерку. Код Плаута и Држића се у току укрштања ова два драмска тока ствара комика забуне, реализована на језичком плану. Наиме, када младић који је залубљен у тврдичину ћерку долази код њеног оца да је проси, он је назива „благом“, што Скуп тумачи на свој начин, тако што мисли да је младић дошао да му отме благо, тј. ћуп. Код Молијера тврдица учествује активно и у трећем току радње и ту је такође *spiritus movens*, покретач свих дешавања.
- *Свугде се поштује правило грамске композиције.* Сва четири дела темеље се на подражавању драмских узора из антике, па према томе и основних елемената који чине комедију, а то су композициона начела. Плаут и Марин Држић додатно, према маниру времена у којем стварају, уводе и уводни део – пролог, док се тај манир већ код Молијера, а касније и код Стерије, губи.
- *У свим комедијама основних прошајониста је његово: тврдица, ћерка, стари и млади просац и лојов који краде благо.* Ови ликови носиоци су драмске радње и драмског заплета, и без њих не би било могуће реализовати драму са двоструком радњом. Остали ликови су споредни и сваки писац понаособ уводи одређен број нових ликова (Плаут седам, Држић девет, Молијер чак десет, Стерија само два). Захваљујући даровитости сваког од ових комедиографа, сви ликови добијају лична обележја и оригинално их граде по мери својих талената, као и средине из које потичу.

- *Крај је срећан.* У складу са поетиком античке комедије и ове четири комедије имају срећан крај. Мање-више исти је код сва четири писца, донекле се разликују само начини расплета радње који омогућују реализовање срећног краја. Највише је у расплету одступио Молијер, који уводи лик изгубљеног и поново нађеног оца, а који иначе игра и улогу просца тврдичине ћерке. Он је тај који омогућује да се два млада заљубљена пара венчају и притом финансијски задовољава све тврдичине прохтеве у вези са свадбеним трошковима.

РАЗЛИКЕ

На крају ћемо, у кратком осврту на одлике ове четири комедије, прегледно истаћи њихове главне међусобне разлике. Оно што чине кључне разлике у делима, према нашем мишљењу, јесу последице утицаја средине у којој су настајале.

Плаутова *Аулуларија* има пролог и пет чинова; крај је изгубљен; радња се дешава у Атини у III веку п. н. е.; назив дела је добијен по ћупу са златом; у делу има дванаест лица; тврдичина ћерка је трудна; пронађено благо скрива у храм, па га премешта у врт; слуга добровољно враћа благо; представљен је као живахан, окретан, физички снажан лик и лажов; својим делањем покреће драмску радњу; због изгубљеног краја само се претпоставља да на крају поклања ћуп као мираз ћерки.

Држићев *Скуп* има пролог и пет чинова; крај је такође изгубљен; дело је писано у прози; радња се одиграва у Дубровнику у Држићево време; назив дела је добијен по тврдици; у овој комедији има четрнаест ликова; Скупова ћерка није трудна, али је тајно венчана; не зна се одакле Скупу ћуп; Држићев *Скуп* пронађено благо скрива у гроб; слуга жели да побегне с благом, али га други зауставља и враћа; лик тврдице је до савршенства психолошки изнијансиран, он је роб своје страсти, луд, самотњак, свестан њене штетности, али не чини ништа да то промени; *Скуп* је комичнији од Еуклиона, али и реалнији; није актер који покреће драмску радњу; Држић кроз дело актуализира друштвене теме и обичаје у Дубровнику (однос старих и младих, снаја и свекрва, брака из рачуна; пасторала и модерних комедија); дата су карактеристична локална имена ликовима и имена у вези са особиним (Груба, Варива, Мунуо); нови ликови су уведени да што пластичније покажу дубровачки живот (Грубе, Пјерић, Нико и Џиво).

Молијеров *Тврдица* има пет чинова, једини нема пролог, али има крај; дело је написано у прози; у драми има петнаест ликова;

тврдица има и сина који му је супарник (критика односа очева и синова); главни сукоб у радњи је онај између тврдице и његове деце; Харпагон је заљубљени зеленаш, припада слоју богате буржоазије. Он силом жели да наметне своју вољу другима, отуд се у делу развијају драмски сукоби; тврдица доминира у драми; не говори се одакле му благо (претпоставља се да га је зарадио зеленашењем), он га нигде не премешта из куће; слуга украдено благо даје тврдичином сину; *deus ex machina* у лику Анселма расплиће радњу и доводи до срећног краја; у делу је присутна оштра критика савременог Париза; комедија обилује мноштвом морално посрнутих ликова, сви су на неки начин неморални, сем Маријане; тврдица на крају не поклања благо ником.

Стеријин *Тврдица* нема пролог, једина је од четири комедије која има три чина, а њен крај није изгубљен. Назив дела добијен је према особини тврдичлука, а у драми има свега шест ликова. Још један сегмент разликује ову драму од осталих – Кир Јања има ћерку Катицу из првог брака. Она није трудна, нити тајно венчана. Не зна се одакле му благо, које не премешта нигде из куће. Иако Стеријиног тврдицу поистовећују са Молијеровим Харпагоном, Кир Јања је у односу на њега бениган, простодушан и неискусан. Међутим, та страст тврдичења, која је болесна, можда чак и монструозна, унаказила му је душу и он је комично несрећан чак и због поједеног хлеба у кући. Генерално, драма добија свој срећан крај, али, оно што нарушава ту хармонију и склад срећног краја јесте чињеница да нотар Мишић на неки начин преузима улогу лопова и жени се Катицом из интереса.

ЗАКЉУЧАК

Сваки књижевни период носи у себи одлике које писци и ствароци неминовно и несвесно уткивају у своје дело. Некад је то пуко подражавање претходних епоха, које долази као неизоставни манир у том периоду, а некада су то продори оригиналних духова појединаца који својим стваралаштвом успостављају нове каноне у књижевности и уметности.

Сваки од четворице комедиографа понаособ црпео је узоре за своје чувене комедије из дела својих претходника (Плаут из грчких комедија, Држић и Молијер из *Аулуларije*, а Јован Стерија Поповић из Молијеровог *Тврдице*). Међутим, сваки од њих четворице успео је да дâ печат делу на себи својствен начин. Иако Плаутова *Аулуларија* није оригинално дело, већ грчка прерада, јасно је да је само велики комедиографски таленат могао прерадити грчки оригинал како је он то и урадио. Он је у својој комедији карак-

тера створио тип старог Еуклиона, који је неповерљив до параноје, а његова шкртост је приказана грубим поругама и вређањима. Наслањајући се на плаутовске оквире, Држић је створио изворно дело смештено у дубровачкој средини. Скуп је потомак Плаутовог Еуклиона, прави прототип савременог капиталисте, али је његова шкртост средство за откривање и критиковање тадашњег дубровачког живота. Молијер је, попут Марина Држића, преузео од Плаута само темељну причу како би изградио сјајну комедију карактера и у Харпагоновом лику приказана је трагична димензија и разумна осуда порока, који симболизују типичног лихвара тога времена. На крају, у својој најјачој комедији карактера – *Тврдица* – Јован Стерија Поповић даје јединствен приказ једног друштвеног типа, обојеног локалним колоритом. Иако је комедија настала по узору на Молијеровог *Тврдицу*, Стерија је обликовао лик Кир Јање у духу свога времена, поднебља и менталитета.

Општа места, тј. заједнички елементи који се јављају у све четири комедије јесу: постојање двеју основних нити радње и њихова временска паралелност (двострука просидба тврдичине ћерке и крађа његовог блага); тврдица је нит која повезује две паралелне драмске радње; доследно поштовање класичног драмског обрасца (пет чинова у свим комедијама, осим код Стерије – три); постојање пет основних протагониста који „држе“ дело (тврдица, ћерка, стари и млади просац и лопов који краде благо); у свим комедијама незаобилазан је срећан крај.

Разлике су последица темперамената, талента и културних околности у којима су стварала ова четворица комедиографа. Оне се углавном односе на увођење нових ликова; на градњу самог лика тврдице, као и на његов утицај на радњу, на тврдичин однос са другим ликовима у делу; на локални колорит којим су обојене све четири драме; на постојање или непостојање пролога у композицији; на порекло ћупа, као и његову коначну судбину; на поруке и мисли стваралаца ових комедија које су упућене публици и које они желе кроз своја дела да провуку као оштру критику друштва и његових навика у времену у којем су настале.

При нашем смо се истраживању осврнули и на релевантну књижевну критику, тј. на оне ауторе који су изучавали паралеле између ових писаца, те смо издвојили и приказали она њихова запажања која су, према нашем мишљењу, била значајна.

- Držić, M. (1976). *Novela od Stanca. Skup. Dundo Maroje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Držić, M. (1987). *Djela*. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost.
- Молијер, П. Ж. Б. (1988). *Тврђица*. Београд: Рад.
- Плаут, Т. М. (1923). *Одабране комедије*. Београд: СКЗ.
- Поповић, Ј. С. (1968). *Комедије*. Београд: Просвета.

- ЛИТЕРАТУРА Budimir, M. i Flašar, M. (1991). *Pregled rimske književnosti*. Beograd: Naučna knjiga. Online izdanje: <https://www.scribd.com/doc/298982059/Budimir-Flašar-Pregled-rimske-književnosti-De-auctoribus-Romanis>
- Čale, F. (1971). *Marin Držić*. Zagreb: Školska knjiga.
- Fergešić, I. (1978). *Molijer i francusko klasično pozorište. Šekspir, Molijer, Gete*. Zagreb: Znanje.
- Leksikon Marina Držića*. (2009). U: S. Novak i M. Tatarin (ur. i prir.). Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.
- Зорић, П. (1970). Предговор. У: Ј. С. Поповић, *Комедије*. Београд: Рад.
- Милачић, Д. (1973). *Вечни Молијер*. Београд: Слово љубве.
- Мокуљски, С. (1947). *Молијер*. Београд: Култура.
- Покрајац, Г. (2011). Декамерон као извориште Држићу и Молијеру. *Филолошки ирејлед*, 38 (2), 53–68. Online izdanje: http://www.fil.bg.ac.rs/fpregled/pdf/2011_2.pdf
- Покрајац, Г. (2013). Од Плаутових *Менехма* ка Држићевом *Пјерину*. *Филолошки ирејлед*, XL (143), 144–160.
- Поповић, Ж. (2005). Поређење драмске приче Стеријиног *Тврђице* са причама Плаутове *Аулуларије*, Држићевог *Скуја* и Молијеровог *Тврђице*. *Зборник Мајнице српске за сценске уметности и музику*, 32–33, 43–57.
- Поповић, П. (2000). *Нова књижевност I, Од Досијеја до Вука и Стерије*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Поповић, Т. (2007). Стерија и европска комедиографија. У: Т. Поповић (прир.), *Пошраја за скривеним смислом* (39–65). Београд: Логос Арт.
- Савковић, М. (1952). *Марин Држић. Ојлеги*. Београд: Просвета – издавачко предузеће Србије.
- Чажкановић, В. (1923). Предговор. У: Т. М. Плаут, *Одабране комедије*, III–VI. Београд: СКЗ.

ALEKSANDRA N. SOVRLIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA IN KOSOVSKA MITROVICA
FACULTY OF PHILOSOPHY

SUMMARY

PLAUTUS' *AULULARIA*, DRŽIĆ'S ASSEMBLY, MOLIÈRE'S
AND JOVAN STERIJA POPOVIĆ'S *THE MISER*
– THE COMPARATIVE KEY TO THE FOUR COMEDIES

In this paper, we look at three major comedies in a comparative vein: *The Miser* by Jovan Sterija Popović from the 19th century, *The Miser* by Jean Baptiste Poquelin Molière from the 17th century, and *The Assembly* by Marin Držić from the 16th century. However, we are aware of the fact that the study of these three works would not be complete without insight into their common template, which is the comedy *Aulularia*, produced in the second century AD by Tito Maccius Plautus, which, as we know, was the originator for the creation of the aforementioned works. Therefore, we will strive, first of all, to present Plautus' comedy, as well as the context in which it was produced, what novelties it brought to the world of literature, what models Plautus himself followed, what he took from the Greek tradition, and what he introduced as new. Then, we will apply this procedure to the three comediographic works by Jovan Sterija Popović, Molière, and Marin Držić. In doing so, we will pay particular attention to those qualities that distinguish these writers first in their literary milieu and then in comparison to each other.

KEYWORDS: Plautus; *Aulularia*; Marin Držić; *Assembly*; Molière; Jovan Sterija Popović; *The Miser*.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons
Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of
the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence
(CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).